

Oqtay Zülfüqarovun yaradıcılığında uşaqlar üçün musiqi

Davudova Günay (AMK)

Fakültə: Musiqi tarixi və nəzəriyyəsi

İxtisas: Musiqi tarixi

Kurs: II

Elmi rəhbər: AMK-nın professoru,

sənətsünəşliq üzrə fəlsəfə doktoru Lalə Hüseynova

Azərbaycanda uşaq mahnısının tarixi əsasən Sovet dövrü ilə bağlıdır. Çünki xalq musiqisində bu janr bir neçə nümunə ilə təmsil olunub. XX əsrin 20-ci illərində uşaqlar üçün ilk kütləvi mahnılar yaranır. Üzeyir Hacıbəyli, Asəf Zeynallı, Səid Rüstəmov, Qara Qarayev, Fikrət Əmirov kimi ustad sənətkarlarımız uşaqlar üçün milli musiqi repertuarının yaranmasında böyük xidmətlər göstərmişlər. Lakin Oqtay Zülfüqarov qədər bilavasitə uşaqlarla işləyən, onlar üçün musiqi bəstələyən, ən müxtəlif istiqamətlərdə fəaliyyət göstərən ikinci bir bəstəkarın adını qeyd etmək çətindir. O, ömrünün sonuna kimi məhz bu sahəni özünün birinci dərəcəli işi hesab etmişdir. Oqtay Zülfüqarovun öz sadəliyi və rahat qavranılması ilə seçilən əsərləri, eyni zamanda dərin milli-mənəvi ruh, zəngin kolorit və yadda qalan motivləri ilə səciyyəlidir.

Bizim tədqiqat işimiz də Oqtay Zülfüqarovun yaradıcılığında uşaqlar üçün musiqiyə həsr olunmuşdur.

Oqtay Zülfüqarov maraqlı həyat və yaradıcılıq yolu keçmişdir. Qara Qarayevdən dərs alan bəstəkarın uşaq musiqisinə, uşaqlara sevgi və marağı Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının nəzdində fəaliyyət göstərən Uşaq və yeniyetmələrin estetik tərbiyyəsi üzrə komissiyaya rəhbərlik etməklə başlayır. O. Zülfüqarov uşaqlar üçün çoxlu mahnılar, fortepiano pyesləri, habelə səhnə əsərləri bəstələmişdir.

Kiçik yaşlı uşaqlar və məktəblilər üçün mahnı yazan bəstəkar hər zaman elə mövzulara müraciət edirdi ki, bu mahnılar uşaqların marağına səbəb olsun. Bunun üçün uşaq psixologiyasını dərinlən bilmək və duymaq lazım idi. Bəstəkar məcmuələrdəki mahnıları mövzu baxımından fərqləndirmiş, uşaqları yaş kateqoriyalarına ayırmışdır. Belə ki, kiçik yaşlı uşaqlar üçün daha çox uşaqların sevimli heyvanları, oyuncaqları haqqında, məktəb yaşlı uşaqlar üçün isə vətən haqqında, dostluq haqqında, zəhmət haqqında mahnılar bəstələnmişdir (“Mənim ilk mahnıları”, Mənim telefonum var”, “Do, re, mi, fa, sol”, “Səslən şeypur”, “Tütək”, “Tumurcuq”, “Mahnı çəlgisi”, “Oxuyur Aysel”, “Bənövşə” və s.). Bu məcmuələr uşaqların təbiiyəsində, zövqünün formalaşmasında böyük rol oynayır. Uşaqların başa düşmədiyi mətnləri, onların başa düşəcəyi tərzdə, böyük fikirləri sadə tərdə ifadə etmək Oqtay Zülfüqarova məxsusdur. Mahnının ünvanından (uşağın yaşından) asılı olaraq melodiyanın diapazonu da dəyişir. Məcmuələrdəki əsərlərin müxtəlifliyinə baxmayaraq, burada yadda qalan melodika və harmonik dilin, müşayiət fakturasının dolğunluğu özünü aydın göstərir.

O.Zülfüqarov məktəblilər üçün bir neçə piano əsərləri və məcmuələri də (“Altı prelüd”, Uşaq albomu”, “Gənc pianoçu”, “Variasiyalar”, “Konsert sonatınası” və s.) ərsəyə gətirmişdir. Bu məcmuələrdəki əsərlərin vəzifəsi gələcəkdə ifa texnikasının təkmilləşməsi üçün məktəblilərdə hələ uşaq yaşlarında ikən iki əlin də inkişaf etdirilməsindən ibarətdir. Bəstəkar mahnılarda olduğu kimi fortepiano əsərlərində də gənc pianoçuların diqqətini ətraf aləmə yönəltməyə, yaxşılığa, humanistliyə, təbiət və məişəti düzgün qiymətləndirməyin formalaşdırılmasına verir. “Oyanma”, “Babanın qucağında”, “Sərçə”, “Fırfıra”, “Külək”, “Dənizkənarı park”, “Marş”, “Küçələri gəzirik” pyesləri bu baxımdan təqdirəlayiqdir. Bəstəkarın bütün yaradıcılığında olduğu kimi fortepiano musiqisində də millilik özünü göstərir.

Oqtay Zülfüqarov uşaqlar üçün yalnız mahnı və pyes məcmuələri yazmaqla kifayətlənməmişdir, uşaqlar üçün səhnə əsərləri yazmaqla yaradıcılığını daha da zənginləşdirmişdir (“Pişik və Sər-

çə” opera-nağılı, “Ulduz-qız” opera-baleti, “Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm” xalq nağılı əsasında eyniadlı uşaq operettası). Bilavasitə uşaq auditoriyası ilə daim işləyən bəstəkar artıq 1963-cü ildə “Pişik və Sərçə” adlı birpərdəli uşaq opera-nağılı ərsəyə gətirməklə respublikamızda ilk uşaq radio-operanın müəllifi hesab olunur.